

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 166/2021-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Magdou Poliačikovou, Národná 679/17, Žilina, proti postupu Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 4C/96/2010 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 4C/96/2010 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jej veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Žilina **prikazuje** v konaní vedenom pod sp. zn. 4C/96/2010 konať bez zbytočných prietáhov
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadostučinenie **4 000 eur**, ktoré **je** jej Okresný súd Žilina **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Žilina **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **680,74 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 166/2021 z 23. februára 2021 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľky doručенú ústavnému súdu 23. novembra 2020, v ktorej sa domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 38 ods. 2 Listiny

základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Sťažovateľka tiež navrhla uložiť príkaz konať bez zbytočných prieťahov, priznať primerané finančné zadostučinenie vo výške 20 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 450,28 eur.

2. Sťažovateľka 22. marca 2010 podala na okresnom súde žalobu o náhradu škody spôsobenej postupom a nezákonným rozhodnutím Colného úradu Žilina č. 31269-6031/2007/DO1/181 z 27. júna 2007, ktorým rozhodol o zhabaní vecí sťažovateľky, a to ťahača spolu s návesom. Od podania žaloby na okresnom súde nebolo vo veci právoplatne rozhodnuté už vyše 10 a pol roka. Okresný súd rozhodol o zodpovednosti colného úradu za spôsobenú škodu vyhovujúcim medzitýmym rozsudkom z 13. novembra 2017. Krajský súd v Žiline odvolanie žalovanej Slovenskej republiky uznesením č. k. 8Co/108/2018 z 30. mája 2018 odmietol. Následne okresný súd na pojednávaní 24. mája 2019 nariadil znalecké dokazovanie na zistenie výšky ušlého zisku. Dňa 7. septembra 2020 bol spis pridelený novej sudkyňi. Postup okresného súdu sťažovateľka hodnotí ako neefektívny a ne hospodárny. Pred podaním ústavnej sťažnosti podala sťažovateľka (22. septembra 2020) sťažnosť na prieťahy predsedovi okresného súdu, ktorý sa za prieťahy vzniknuté pôvodnou sudkyňou ospravedlnil.

II.

3. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti argumentuje, že (i) okresný súd dlhodobo porušuje právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, pretože súdne konanie sa vedie už viac ako 10 rokov bez právoplatného skončenia vecí, (ii) v predmetnom konaní boli spôsobené prieťahy nečinnosťou okresného súdu od podania žaloby až dosiaľ, (iii) spor je síce skutkovo i právne značne komplikovaný, avšak nie tak, aby ho nebolo možné rozhodnúť v období 10 rokov, (iv) práca súdu je dôsledná a precízna, ale problémom sú dlhé obdobia nečinnosti medzi jednotlivými úkonmi súdu, (v) dlhotrvajúca právna neistota spôsobuje materiálnu aj nemateriálnu ujmu, keďže ide o vážny zásah do základného práva – vlastníckeho práva zo strany Slovenskej republiky, ku ktorému došlo 11. septembra 2001, (vi) žalovaná bez akéhokoľvek právoplatného právneho titulu zadržíava majetok sťažovateľky, ktorý slúži na výkon podnikateľskej činnosti a tvorbu ďalšieho zisku, (vii) 22. septembra 2020 bola podaná sťažnosť proti porušovaniu práva na verejné prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov predsedovi okresného súdu.

III.

4. Okresný súd vo svojom vyjadrení uznal tvrdenie o neprimeranej dĺžke konania, ktorú ospravedlňoval skutkovou a právnou zložitou vecí. Napriek zložitosti vecí okresný súd rozhodol 13. novembra 2017 medzitýmym rozsudkom. Podľa názoru okresného súdu je konanie pomerne plynulé a netrpí väčšími obdobiami nečinnosti, ktoré by bolo možné hodnotiť ako prieťahy v konaní. Pojednávanie nariadené na 15. február 2019 nebolo zmarené nečinnosťou súdu alebo jeho nesústreďenou činnosťou, ale bolo odročené na základe žiadosti sťažovateľky. Na pojednávaní 24. mája 2019 došlo k odročeniu pojednávania z dôvodu nevyhnutnosti nariadenia znaleckého dokazovania. Okresný súd rozhodol o nevyhnutnosti vypracovania posudku Ústavom súdneho inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline (ďalej len „znalecký ústav“) vzhľadom na jednotlivé skutkové tvrdenia strán, náročnosť ich preskúmania a porovnania s už predloženými znaleckými

a odbornými posudkami, čo je pomerne zložité dokazovanie vo viacerých oblastiach. Rozhodnutím predsedu súdu došlo k prerozdeleniu časti vecí zo senátu 4C medzi ostatných sudcov, pretože v senáte 4C bolo množstvo neskončených konaní poznačených priet'ahmi či inými obdobiami dlhšej či kratšej nečinnosti. Od pridelenia spisu novej sudkyňi po poskytnutí primeraného času na jeho naštudovanie je konanie plynulé a spis bol predložený znaleckému ústavu na vyhotovenie znaleckého posudku. Sťažovateľka 22. septembra 2020 podala predsedovi okresného súdu sťažnosť na priet'ahy v konaní, ktorá bola vo vzťahu k celkovej dĺžke konania a časti niektorých období nečinnosti dôvodná. Na prijatý spôsob nápravy bola sťažovateľka upozornená v odpovedi predsedu okresného súdu z 22. septembra 2020.

5. Sťažovateľka vo svojej replike uviedla, že z vyjadrenia okresného súdu a priloženej chronológie úkonov v spise vyplýva, že žaloba bola podaná 31. marca 2010 a do dnešného dňa (presne 11 rokov) bolo vykonaných 9 pojednávaní, čo je menej ako jedno pojednávanie za rok. Dňa 24. mája 2019 bolo pojednávanie odročené na neurčito pre účely nariadenia znaleckého dokazovania, pričom uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania bolo vydané až 13. januára 2021, čo je odstup takmer 20 mesiacov. Sťažovateľka ďalej uvádza, že jej bola udelená 10-dňová lehota na podanie otázok znalcovi, kým súd spracovával uznesenie 20 mesiacov. Z vyjadrenia okresného súdu ďalej vyplýva, že v senáte 4C bolo viacero vecí, v ktorých dochádzalo k neodôvodneným priet'ahom, a preto boli niektoré spisy odobraté a pridelené do iného senátu. Sťažovateľka podala okresnému súdu viacero urgencií so žiadosťou o pokračovanie v konaní.

IV.

6. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako tak aj podľa čl. 38 ods. 2 listiny a aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote v ich všeobecnom poňatí je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96). Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne aj čl. 6 ods. 1 dohovoru) v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý vyjadruje predovšetkým záujem o to, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejaviť ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (PL. ÚS 25/01).

7. Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním vecí na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza spravidla až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Priznanie práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05).

8. K porušeniu práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže dôjsť v dôsledku nekonania všeobecného súdu (bez existencie relevantnej zákonnej

prekážky), ako aj v dôsledku takého jeho postupu, ktorý nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty navrhovateľa vo veci, s ktorou sa obrátil na súd (II. ÚS 9/01).

9. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnost' sťažovateľky.

10. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, predmetom napadnutého konania bol nárok na náhradu škodu spôsobenej rozhodnutím colného úradu o zhabaní vecí sťažovateľky. Ústavný súd konštatuje, že napadnuté konanie môže byť skutkovo a právne zložit' ale zároveň tvorí bežnú a štandardnú agendu rozhodovania všeobecných súdov (náhrada škody).

11. V rámci posúdenia druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných priet'ahov v súdnom konaní ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka bola v konaní aktívna, pričom okresnému súdu adresovala viacero žiadostí o pokračovanie v konaní (11. októbra 2011, 2. novembra 2016, 10. januára 2017, 1. októbra 2018 a 18. februára 2020). Sťažovateľka tiež urgovala okresný súd sťažnosťou adresovanou predsedovi okresného súdu (22. septembra 2020), ktorý v odpovedi na prešetrenie sťažnosti uznal dôvodnost' podanej sťažnosti. Na ťarchu sťažovateľky možno pripísať odročenie pojednávania na jej žiadosť (15. februára 2019).

12. Vzhľadom na extrémnu dĺžku konania (viac ako 11 rokov) ústavný súd vôbec nepovažoval za významné podrobne skúmať uvedené kritériá, pretože ani právne či skutkovo sebanáročnejší spor nesmie trvať v právnom štáte takú dobu; a platí, že oneskorená spravodlivosť je odmietnutou spravodlivosťou (porov. rozhodnutie ESLP vo veci Medvedskiyi v. Ukrajina z 20. 5. 2010, bod 75).

13. Okresnému súdu možno vytknúť úseky nečinnosti a neefektívnosti v konaní, keď vykonal za viac ako 11 rokov deväť pojednávanií (4. februára 2011, 25. novembra 2011, 28. septembra 2012, 23. januára 2013, 12. apríla 2013, 3. februára 2016, 13. októbra 2017, 13. novembra 2017 a 24. mája 2019). Osobitne možno za obdobie nečinnosti na ťarchu okresného súdu označiť časový úsek od 24. mája 2019 do uznesenia o nariadení znaleckého dokazovania, ktoré bolo vydané 13. januára 2021, čo predstavuje dobu 20 mesiacov.

14. Ústavný súd konštatuje, že prvoradou ústavnou povinnosťou súdu a sudcu je organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty a kvôli ktorému sa sťažovateľka obrátila na súd so žiadosťou o rozhodnutie. Okresný súd ospravedlňuje svoj postup nadmernou zaťaženosťou súdu. Ústavnému súdu však neostáva iné ako konštatovať, že takéto okolnosti nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za priet'ahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov nie je pomenovanie príčin priet'ahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu. Rovnako účelom ústavnej sťažnosti nie je ani robiť striktné závery, či príčiny majú

objektívny alebo subjektívny charakter. Ako už ústavný súd uviedol, účelom ústavnej sťažnosti je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka ocitla.

V.

15. Ústavný súd, berúc zreteľ na podstatu dotknutých práv sťažovateľky, kvalifikoval nečinnosť súdu ako relevantné prieťahy a deklaroval porušenie uplatnených práv. Z vyjadrenia súdu nevyplývajú priaznivé vyhládky vybavenia veci, a preto ústavný súd o to viac doplnil ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu vo veci konať (čl. 127 ods. 2 ústavy).

16. Sťažovateľka sa domáhala aj primeraného finančného zadosťučinenia (20 000 eur), ktorého cieľom je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04). Posudzovaná ústavná sťažnosť zjavne indikuje nespokojnosť sťažovateľky s postupom okresného súdu (nerozhodnutie viac ako 11 rokov). S ohľadom na tieto skutočnosti bolo sťažovateľke podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznané primerané finančné zadosťučinenie 4 000 eur, čo zodpovedá približne sume 400 eur za rok konania, ktoré ako celok je ústavne neakceptovateľné. Prihliadol na fakt, že deklarácia porušenia základných práv, príkaz konať, ako aj úplná náhrada trov konania implicitne zahrňujú aj satisfakčný prvok. Zmyslom relutárnej satisfakcie nie je náhrada škody, o ktorej sa ešte len má v napadnutom konaní rozhodnúť.

17. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2020 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 177 eur, režijný paušál v sume dvakrát po 10,62 eur vrátane 20 % DPH a jedného úkonu vykonaného v roku 2021 (replika) 181,17 eur a režijný paušál 10,87 eur vrátane 20 % DPH. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 680,74 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov). Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet advokátky sťažovateľky (§ 62 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. mája 2021

Robert Šorl
predseda senátu